

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	професійної та практичної підготовки.
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	2

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОГО МИСТЕЦТВА

Семестр 2 (весна 2021)

1 лютого — 15 травня

Викладач	Мельничук Людмила Юріївна, кандидат мистецтвознавства
E-mail	ludmel11@ukr.net
Заняття	<u>Семестр 2 (весна 2021)</u> За розкладом
Консультації	Вівторок 12.20–13.00
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв, 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра ТІМ)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є листування у *Telegram-чати* групи. Контрольні, самостійні роботи для рубіжного контролю у випадку дистанційного навчання мають бути надіслані на пошту викладача. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ІЗМ) і курс — 1М), в полі тексту листа позначити, хто звертається; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання. Розширення: текст — docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання «Історії зарубіжного мистецтва» (Мистецтво давнини), «Історія світової культури», «Теорія мистецтв», «Міфологія» тощо.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Альбоми, підручники з історії образотворчого мистецтва, ілюстративний матеріал згідно тем курсу, сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею.

Методичні рекомендації

Мельничук Л.Ю. Історія зарубіжного мистецтва. Образотворче мистецтво від давнини до XVI ст.: навчально-методичний комплекс для студентів галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», ОПП «Мистецтвознавство» першого бакалаврського рівня вищої освіти. – Х., 2020. – 186 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею

Музеї Ватикану - m.museivaticani.va

Галерея Уффіці (Флоренція) - uffizi.it

Лувр - louvre.fr/en/visites-en-...

Британський музей - britishmuseum.org

Музей Прадо - museodelprado.es/the-collect..

Музей мистецтв ім. Ханенків, Київ khanenkomuseum.kiev.ua

Музей східного і західного мистецтва, Одеса museum.odessa.ua

Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Возницького

Харківський художній музей artmuseum.kh.ua

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет, екран. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, сайти музеїв світу і України

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Історія зарубіжного мистецтва» викладається студентам спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», ОПП «Мистецтвознавство» першого бакалаврського рівня вищої освіти.

Метою дисципліни є ознайомлення студентів з основними етапами й особливостями розвитку образотворчого мистецтва Візантії і країн Західної Європи епохи середньовіччя, досягненнями протягом більше як 1000 років та наслідуванням у різних країнах традицій цього часу, набутті студентами системних знань з історії мистецтва.

Фахові компетентності : Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

Здатність використовувати професійні знання у практичній мистецтвознавчій діяльності.

Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Програмні результати навчання : Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

Завданнями дисципліни є

- засвоєння студентами знань з історії ранньохристиянського і візантійського образотворчого мистецтва, середньовічного мистецтва в Західній Європі як складової частини історії світового мистецтва;
- формування цілісного уявлення про періоди, напрямки і особливості, види та жанри образотворчого мистецтва середньовіччя;
- створення необхідної системи теоретичних знань, важливих для розуміння рушійних сил та закономірностей розвитку художньої системи Візантії; ознайомлення з відомими художниками та основними пам'ятками образотворчого мистецтва, їхньою роллю та значенням у становленні і розвитку тенденцій, стилів та напрямків у мистецтві;
- розкриття основних стильових ознак перших загальноєвропейських стилів у мистецтві
- уявлення про історіографію мистецтва середньовіччя, видатних дослідників, їхні праці;
- ознайомлення з найбільш видатними колекціями творів мистецтва середньовіччя у музеях світу;
- виховання шанобливого і дбайливого ставлення до мистецько-культурної спадщини;
- ознайомлення з основними пам'ятками образотворчого мистецтва середньовіччя;
- використання фахової літератури, інтернет-ресурсів;
- ознайомлення з найбільш видатними колекціями творів середньовічного мистецтва у музеях світу;
- розширення культурного і творчого діапазону мистецтвознавця-фахівця;
- розвиток навичок образно-стилістичного аналізу творів та пам'яток мистецтва, роботи з літературними джерелами, інтернет-ресурсами за проблематикою курсу;

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 2. «Мистецтво доби середньовіччя» (образотворче мистецтво) складається з двох змістових модулів: «Мистецтво Візантії», «Мистецтво середніх віків в Європі.» і розрахований на 150 годин, з яких 75 год. аудиторних (40 – лекційні, 35 – семінарські заняття), 75 год. – самостійна робота студентів; для студентів заочної форми навчання – 19 аудиторних та 131 година самостійної роботи.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 3.

Мистецтво Візантії

Тема 1. Вступ до вивчення мистецтва Візантії. Ранньохристиянське мистецтво I – IV ст.

Тема 2. Мистецтво ранньовізантійського періоду V – VII ст.

Тема 3. Мистецтво періоду іконоборства (726–843 рр.)

Тема 4. Мистецтво середньовізантійського періоду. Македонське відродження

Тема 5. Мистецтво Комніновської династії (1056–1204)

Тема 6. Мистецтво пізньовізантійського періоду. Палеологівський ренесанс

Тема 7. Візантійська спадщина у країнах східного православ'я

Змістовий модуль 4.

Мистецтво середніх віків в Європі

Тема 8. Вступ до вивчення мистецтва середньовіччя. Дороманське мистецтво.

Тема 9. Особливості романського стилю. Мистецтво Оттонівської імперії

Тема 10. Мистецтво Франції, Німеччини періоду романіки

Тема 11. Мистецтво Італії, Іспанії, Англії періоду романіки

Тема 12. Особливості готичного мистецтва. Мистецтво Франції

Тема 13. Мистецтво Німеччини періоду готики.

Тема 14. Мистецтво Англії, Іспанії періоду готики

Тема 15. Середньовічне мистецтво Центральної і Північної Європи.

Тема 16. Мистецтво Італії періоду готики. Проторенесанс. Інтернаціональна готика.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних, практичних занять, самостійної роботи.

Здобувачі мають самостійно опрацювати окремі теми під час підготовки до семінарських занять, модульних контрольних робіт, тестувань, конспектування літературних джерел. Зміст самостійної роботи складає пошук наукової інформації та презентацію її на практичних завданнях або письмовий виклад. У самостійній роботі використовуються базова і допоміжна література, І-нет джерела, відомості про відвідування музейних зібрань.

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ 2. Мистецтво середньовіччя

	<i>Змістовий модуль 3. Мистецтво Візантії і країн Сходу.</i>		
1	Витоки мистецтва Візантії		
2	Ранньохристиянські центричні храми та базиліки		
3	Прообраз ікони. Ікони ранньовізантійського періоду.		
4	Сюжети катакомбних розписів та їх символістичне тлумачення.		
5	Світське мистецтво Візантії		
6	Еволюція іконостасу		
7	Види монументального живопису Візантії		
8	Видатні пам'ятки ранньохристиянського періоду		
9	Видатні пам'ятки ранньовізантійського періоду		
10	Мистецтво візантійських провінцій		
11	Джерела з історії мистецтва Візантії		
12	Видатні дослідники мистецтва Візантії		
13	Книжна мініатюра періоду розквіту		
14	Перегородчаста емаль Візантії. Техніка, сюжети, використання		
15	Видатні пам'ятки середньовізантійського періоду		
16	Видатні пам'ятки пізньовізантійського періоду		
17	Мистецтво Нікейської імперії		

18	Печерні храми Каппадокії		
19	Пізньовізантійське мистецтво і мистецтво Західної Європи		
20	Візантійська спадщина на Балканах, Закавказзі, Росії		
21	Мистецтво Візантії в музейних зібраннях світу		
	<i>Змістовий модуль 4. Мистецтво середніх віків в Західній Європі</i>		
22	Англо-ірландська мініатюра дороманської доби		
23	Каролінгська мініатюра		
24	Мистецтво гобелену в середньовічній Європі		
25	Народні образи в мистецтві романіки		
26	«Світлофонні» і «темнофонні» розписи у Франції		
27	Декор німецьких соборів		
28	Скульптури Бенедетто Антеламі		
29	Фронталес в Іспанії		
30	Англійська мініатюра		
31	Мистецтво середньовіччя в музейних зібраннях світу		
32	Джерела з історії мистецтва середніх віків		
33	Вітражні техніки		
34	Готична книжкова мініатюра Франції		
35	Світські образи в готичній скульптурі Німеччини		
36	Зародження портрету в мистецтві готики		
37	Ретабло в Іспанії		
38	Вівтарний живопис Італії		
39	Визначні твори мистецтва інтернаціональної готики		
40	Скульптурні композиції Арнольфо ді Камбіо		

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

В межах кожного змістовного модулю передбачено рубіжні етапи контролю для студентів денної форми навчання, що здійснюються під час практичних (семінарських) занять (виступи, усне опитування, тестування, самостійні роботи, конспект літературних джерел) та написання модульних контрольних робіт. Для студентів заочної форми навчання формами контролю є контрольна робота та тестування. Форма підсумкового контролю кожного модулю – **іспит**.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
			незадовільно	35–59	FX

добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На заняттях студент має вести конспект лекцій, проявляти ініціативу стосовно навчання (наприклад, пропозиції літератури, документальних фільмів для самостійної роботи), вчасно виконувати усі завдання з курсу.

У разі відраджень, хвороби викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю або заняття може провести інший викладач кафедри.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. У разі пропуску занять через захворювання або інших поважних причин має бути відповідний документ (довідка від лікаря, з деканату). У таких випадках надається додаткова можливість виконати запропоновані завдання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності при написанні самостійних робіт, а також у доповідях на конференції або публікаціях.

Серія Інформаційних бюлетенів «Академічна доброчесність» за посиланням: <https://drive.google.com/drive/folders/1rx4IMRGOJdPhYbl-Y6EUcKCRd9jEeUc5?usp=sharing>.

РОЗКЛАД КУРСУ

Весняний семестр

Дата, тиждень	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1	1-2	Лекція	Вступ до вивчення мистецтва Візантії. Ранньохристиянське мистецтво I – IV ст.	4	Усне опитування	
2	3	Лекція	Мистецтво ранньовізантійського періоду V – VII ст. Мистецтво періоду іконоборства (726–843)	4	Усне опитування	
3		Практичне заняття	<i>Мистецтво ранньохристиянської доби (III – IV ст.). Перший розквіт візантійського мистецтва – «Золота доба» Юстиніана (VI ст.)</i>	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
4	4-5	Лекція	Мистецтво середньо візантійського періоду IX– XII ст. Мистецтво Комніновської династії (1056–1204)	4	Самостійна робота Письмове завдання	
5		Практичне	<i>Іконографічний канон візантійському мистецтві</i>	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел

		заняття	<i>Другий розквіт візантійського мистецтва – Македонське Відродження (друга пол. IX – перша пол. XI ст.).</i>			
6	6-7	Лекція	Мистецтво пізньовізантійського періоду. Палеоло-гівський ренесанс. Візантійська спадщина у країнах східного православ'я	4	тестування	
7		Практичне заняття	<i>Система декору хрестово-купольного храму(на прикладі храмів Харкова). Третій розквіт візантійського мистецтва – Палеологівський ренесанс (друга пол. XIII – перша пол. XV ст.).</i>	4	Виступ на семінарі Контрольна робота	Конспект джерел
8	8-9	Лекція	Вступ до вивчення мистецтва середньовіччя. Дороманське мистецтво. Особливості романського стилю. Мистецтво Оттонівської імперії	4	Усне опитування	
9		Практичне заняття	<i>Середньовічна картина світу та її відбиття в образотворчому мистецтві Дороманське мистецтво Еволюція готичної скульптури. Еволюція вітражного мистецтва періоду готики.</i>	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
10	10, 11	Лекція	Мистецтво Франції, Німеччини періоду романіки. Мистецтво Італії, Іспанії, Англії періоду романіки	4	тестування	
11		Практичне заняття	<i>Особливості романської пластики Монументальний живопис періоду романіки</i>	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
12	12, 13, 14	Лекція	Особливості готичного мистецтва. Мистецтво Франції Мистецтво Німеччини періоду готики. Мистецтво Англії, Іспанії періоду готики	4	Усне опитування	
13		Практичне заняття	<i>Центри розвитку готично-книжкової мініатюри. Іконографічна програма порталу готичного храму.</i>	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
14	15, 16	Лекція	Середньовічне мистецтво Центральної і Північної Європи. Мистецтво Італії періоду готики. Проторенесанс. Інтернаціональна готика.	4	Самостійна робота Письмове завдання	
15		Практи	<i>Біблійні сюжети в мистецтві</i>	4	Виступ на	Конспект

		чне заняття	<i>Проторенесансу Історіографія історії мистецтва середніх віків в Європі.</i>		семінарі Контрольна робота	джерел
--	--	----------------	--	--	----------------------------------	--------

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 2. Мистецтво середньовіччя

1. Мистецтво Візантії: періодизація, загальна характеристика.
2. Ранньохристиянське мистецтво.
3. Мистецтво ранньовізантійського періоду.
4. Мистецтво періоду іконоборства.
5. Мистецтво середньовізантійського періоду.
6. Мистецтво пізньовізантійського періоду.
7. Мистецтво «Золотої доби» Юстиніана.
8. Типи ранньовізантійських храмів. Візантійський хрестово-купольний храм.
9. Система декору хрестово-купольного храму.
10. Храми й мозаїки Равенни.
11. Іконографічний канон у візантійському мистецтві.
12. Іконопис Візантії.
13. Книжна мініатюра, перегородчасті емалі Візантії.
14. Вплив мистецтва Візантії на країни східного християнства.
15. Історіографія мистецтва середніх віків.
16. Мистецтво середніх віків у Західній Європі: періодизація, загальна характеристика.
17. Книжкова мініатюра раннього Середньовіччя.
18. Мистецтво Каролінгської доби.
19. Перші загальноєвропейські стилі в мистецтві: загальна характеристика.
20. Романське мистецтво: загальна характеристика.
21. Скульптура романського періоду.
22. Мистецтво готики: періодизація, загальна характеристика.
23. Система декору готичного собору.
24. Іконографічна програма порталу готичного собору.
25. Національні особливості готики у Франції.
26. Національні особливості готики у Німеччині.
27. Національні особливості готики в Англії.
28. Національні особливості готики в Іспанії.
29. Національні особливості готики в Італії.
30. Готичне мистецтво Центральної і Північної Європи
31. Живопис готики.
32. Скульптура готики.
33. Книжкова мініатюра готики.
34. Мистецтво інтернаціональної готики

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за виступ на конференції з публікацією тез за темами курсу або підготовлену ґрунтовну презентацію (проект) на практичних заняттях. Максимальна кількість балів: 10.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вимоги до іспиту

На іспит виноситься усна відповідь з двох теоретичних питань й одне практичне завдання з курсу (атрибуція твору).

Градація оцінювання за п'ятибальною шкалою залежить від нижчезазначених чинників:

Оцінка	Критерії оцінювання студентів
Незадовільно (2)	Студент не може охарактеризувати мистецькі явища, демонструє слабо сформоване художньо-естетичне мислення, не володіє термінологічним мінімумом
Задовільно (3)	Студент володіє навичками й умінями, які дають змогу проаналізувати чи інтерпретувати окремі мистецькі явища, але не завжди вміє узагальнювати, виявляє недостатнє знання спеціальної художньої термінології.
Добре (4)	Студент усвідомлює зміст, проблематику завдань історії мистецтва, але допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної термінології, трапляються поодинокі недоліки в інтерпретації художнього образу й формулюванні оцінки творів образотворчого мистецтва
Дуже добре (4+)	Студент здатний узагальнювати й систематизувати матеріал з курсу, демонструє асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, добре знає базову літературу з курсу. Але допускає неточності і незначні помилки у викладенні матеріалу
Відмінно (5)	Студент демонструє глибоке знання першоджерел та творів мистецтва, належне володіння мовою мистецтва у висновках та узагальненнях, ерудований у питаннях історії мистецтва та розуміє особливості мистецтвознавчого підходу до явищ образотворчого мистецтва. Вміє застосовувати одержані знання для аналізу процесів, стилів та напрямків мистецтва

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Верман К. История искусств всех времен и народов: в 3 т. М., 2001. Т. 2.
2. Вдовицька О. В. Архітектура й мистецтво східного середньовіччя: Візантія, Київська Русь, арабські країни: навчальний посібник, Харків, 2010
3. Демус О. Мозаики византийских храмов. Принципы монументального искусства Византии. – М., 2001
4. Дюбі Ж. Доба соборів. Мистецтво та суспільство 980–1420 рр. / пер. з фр. К., 2003.
5. Еко У. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста. Харків, 2018
6. История искусства зарубежных стран. Средние века, Возрождение: підр. / під ред. Ц. Нессельштраус. М., 2003.
7. Колпакова Г. Искусство Византии. Ранний и средний периоды. СПб., 2005.
8. Колпакова Г. Искусство Византии. Поздний период. СПб., 2010.
9. Лазарев В. История византийской живописи. М., 1985.

10. Нессельштраус Ц. Искусство раннего Средневековья. (Дороманское искусство). СПб., 2000.
11. Образотворче мистецтво. Енциклопедичний словник-довідник К., 2007.
12. Пуцко В. Візантійське художнє ремесло і Київська Русь. *ЗНТШ*. Т. 127. С. 16–29.
13. Тяжелов В. Искусство средних веков в Западной и Центральной Европе. М., 1981.
14. Фартінг Стівен. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. К., 2019